

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GESKIEDENIS V2

FEBRUARIE/MAART 2013

MEMORANDUM

PUNTE: 150

Hierdie memorandum bestaan uit 30 bladsye.

1. BRONGEBASEERDE VRAE

1.1 Die volgende Leeruitkomste en Assesseringstandaarde sal in hierdie vraestel geassesseer word:

LEERUITKOMSTE	ASSESSERINGSTANDAARDE
Leeruitkoms 1 (Geschiedkundige ondersoek)	LEERDERS KAN DIE VOLGENDE DOEN: 1. Formuleer vrae om begrippe vir ondersoek binne die konteks van dit wat bestudeer word, te ontleed. (Nie vir eksamendoeleindes nie.) 2. Verkry toegang tot 'n verskeidenheid toepaslike inligtingsbronne om ondersoek te doen. (Nie vir eksamendoeleindes nie.) 3. Interpreteer en evalueer inligting en data uit die bronne. 4. Bestudeer inligtingsbronne en evalueer die nut van die bronne vir die taak, met inbegrip van stereotipes, subjektiwiteit en gapings in die beskikbare getuienis.
Leeruitkoms 2 (Geschiedkundige begrippe)	1. Ontleed geskiedkundige begrippe as maatskaplike boustene. 2. Ondersoek en verduidelik die dinamika van veranderende magsverhoudinge binne die samelewings wat bestudeer word. 3. Vergelyk en kontrasteer die interpretasies en sieninge van gebeure, mense se optrede en veranderings om sodoende onafhanklike gevolgtrekkings te maak oor die optrede of gebeure.
Leeruitkoms 3 (Vertolking van kennis en kommunikasie)	1. Identifiseer wanneer 'n interpretasie van statistiek omstrede kan wees en ondersoek die gevolgtrekkings wat uit die data blyk krities. 2. Voeg inligting saam om 'n oorspronklike argument saam te stel met behulp van bewyse uit bronne om die argument te steun. 3. Handhaaf en verdedig 'n samehangende en gebalanseerde argument met behulp van getuienis wat verskaf word en onafhanklik verkry word. 4. Dra kennis en begrip op verskillende maniere oor, insluitend besprekings (geskrewe en mondelings) debat, skep van 'n historiese skryfstuk deur die gebruik van verskillende genres, navorsingsopdragte, visuele voorstellings en mondelinge aanbiedings.

1.2 Die volgende vlakke vrae word gebruik om brongebaseerde vrae te assesseer:

VLAKKE VAN BRONGBASEERDE VRAE	
VLAK 1 (V1)	<ul style="list-style-type: none"> • Onttrek toepaslike inligting en data uit die bronne. • Organiseer die inligting logies. • Verduidelik geskiedkundige begrippe.
VLAK 2 (V2)	<ul style="list-style-type: none"> • Kategoriseer geskikte of toepaslike inligtingsbronne wat verskaf word om die vrae wat geopper word, te beantwoord. • Ontleed die inligting en data wat uit 'n verskeidenheid bronne versamel is. • Evalueer die inligtingsbronne wat verskaf word om te besluit of die bronne geskik is vir die taak.
VLAK 3 (V3)	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreteer en evalueer inligting en data uit die bronne. • Ondersoek inligtingsbronne en evalueer die nut van die bronne vir die taak, met inagneming van stereotipes, subjektiwiteit en gapings in die beskikbare getuienis. • Ontleed geskiedkundige voorstellings as maatskaplike konstruksies. • Ondersoek en verduidelik die dinamiek van veranderende magsverhoudings binne die aspekte van samelewings wat bestudeer word. • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en sienings van mense se optrede of gebeure en veranderings om onafhanklike gevolgtrekkings te maak oor die optrede of gebeure. • Identifiseer wanneer 'n interpretasie van statistieke dalk omstrede kan wees en ondersoek die gevolgtrekkings wat uit die data blyk krities.

1.3 Die volgende tabel dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

• By die nasien van alle brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argumente, bewyse of voorbeelde. • By die toekenning van punte moet aandag gegee word in hoe 'n mate daar aan die vereistes van die vraag voldoen is. • By die nasienriglyne word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursiefgedrukte skrif aangedui.

2. UITGEBREIDE SKRYFWERK

2.1 Die uitgebreide skryfwerk fokus op een van die volgende vlakke:

VLAK VAN VRAAG
<p><u>Vlak 1</u> Bespreek of beskryf volgens 'n gegewe argument wat in die uitgebreide skryfwerk-vraag uiteengesit word. Beplan en konstrueer 'n argument op grond van getuienis en gebruik die getuienis om 'n slotsom te bereik.</p>
<p><u>Vlak 2</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Voeg inligting saam om 'n oorspronklike argument te bou en gebruik getuienis om die argument te steun. • Staaf en verdedig 'n samehangende en gebalanseerde argument met getuienis. • Skryf duidelik en samehangend wanneer jy die argument saamstel.

2.2 Nasien van uitgebreide skryfwerk

NASIENERS MOET DAAROP LET DAT DIE INHOUD VAN DIE ANTWOORD GELEI SAL WORD DEUR DIE HANDBOEKE WAT BY 'N SPESIFIEKE SENTRUM GEBRUIK IS.
KANDIDATE MAG ENIGE ANDER TOEPASLIKE INLEIDING EN/OF SAMEVATTING HÊ AS DIT WAT INGESLUIT IS BY 'N RIGLYN VIR NASIEN VAN 'N SPESIFIEKE OPSTEL.
BY DIE ASSESSERING VAN DIE OOP BRONGEBASEERDE VRAE MOET KANDIDATE KREDIET KRY VIR ENIGE ANDER RELEVANTE ANTWOORD.

Globale assessering van uitgebreide skryfwerk

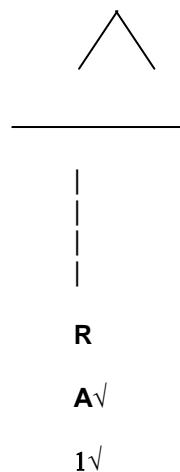
Die uitgebreide skryfwerk sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die opvoeder die totale produk as 'n geheel sal bepunt sonder om die samestellende dele individueel te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n individuele mening aan te bied deur gebruik te maak van geselekteerde feitelike bewyse om 'n argument te ondersteun. Daar sal nie van die leerder verwag word om slegs 'feite' neer te skryf om 'n hoë punt te behaal nie. Dit sal leerders ook ontmoedig om 'modelantwoorde' voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet vir leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoereikende taalgebruik gepenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument
- Die toepaslike seleksie van feitelike bewyse om sodanige argument te ondersteun
- Die leerder se interpretasie van die vraag

Assesseringsprosedures by uitgebreide skryfwerk

1. Hou die sinopsis in gedagte wanneer die skryfwerk nagesien word.
2. Tydens die eerste deurlees van die skryfwerk moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt (bullet) in die nasienriglyne), vir elke hoofmoment (aangedui met 'n kolpunt), 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt), bv. 'n antwoord waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.
3. Die volgende addisionele simbole kan ook gebruik word:

- Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie
- Verkeerde stelling
- Irrelevante stelling
- Herhaling
- Analise
- Interpretasie

4. Die matriks
4.1 **Die gebruik van 'n analitiese matriks vir die assessering van uitgebreide skryfwerk (verwys na bl. 7)**

By die nasien van uitgebreide skryfwerk met verwysing na bl. 7, moet die gegewe kriteria in die matriks gebruik word. Beide die inhoud en die aanbieding moet in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidsvlakke.

4.1.1 Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die **inhoudsvlak** (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

4.1.2 Die tweede deurlees van die skryfwerk sal die vlak (op die matriks) van die **aanbieding** bepaal.

I	VLAK 4	
A	VLAK 5	

4.1.3 Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

I	VLAK 4	} 18-19
A	VLAK 5	

4.2 **Gebruik van holistiese rubriek vir nasien van uitgebreide skryfwerk (verwys na bl. 7)**

Die gegewe rubriek wat inhoud en aanbieding in ag neem, moet gebruik word by die nasien van uitgebreide skryfwerk.

I en A	VLAK 5	18 - 20
--------	--------	---------

GRAAD 12 ANALITIESE MATRIKS VIR UITGEBREIDE SKRYFWERK: PUNTETOTAAL: 30

	VLAK 7	VLAK 6	VLAK 5	VLAK 4	VLAK 3	VLAK 2	VLAK 1
AANBIEDING	Baie goed beplan en gestruktureer. Goeie sintese van inligting. Goed gebalanseerde argument is ontwikkel. Argument deurgaans volgehou en verdedig.	Goed beplan en gestruktureer. Sintese van inligting. Goed gebalanseerde oorspronklike, onafhanklike argument ontwikkel. Gebruik getuienis om die argument te ondersteun.	Goed beplan en gestruktureer. Ontwikkel duidelike argument. Oorspronklike slotsom bereik op grond van getuienis. Getuienis gebruik om argument te ondersteun. Kom tot onafhanklike slotsom. Gebruik getuienis om gevolgtrekking te ondersteun.	Argument beplan en gestruktureer. Getuienis gebruik om argument te ondersteun. Slotsom op grond van getuienis Skryfwerk gestruktureerd	Argument beplan en gestruktureer. Sommige getuienis gebruik om argument te ondersteun. Slotsom nie duidelik ondersteun deur getuienis nie.	Poging aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend/ poging om argument te ontwikkel.	Min sprake van analise en geskiedkundige verduideliking. Antwoord glad nie gestruktureerd nie.
INHOUD							
VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudseleksie ten volle relevant tot gedagterigting/ argument wat gevolg is.	27-30	24-26					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevant tot gedagterigting/ argument wat gevolg is	24-26	23	21-22				
VLAK 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevant.		21-22	20	18-19			
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Gebreke ten opsigte van inhoud/ irrelevante inhoudseleksie.			18-19	17	15-16		
VLAK 3 Inhoudseleksie hou nie altyd verband met die vraag nie. Weglatings.				15-16	14	12-13	
VLAK 2 Inhoud skraal. Vraag ontoereikend beantwoord.					12-13	11	9-10
VLAK 1 Vraag nie beantwoord nie. Inhoud ontoereikend. Heeltemal irrelevant.						9-10	0-8

GRAAD 12 HOLISTIESE MATRIKS OM UITGEBREIDE SKRYFWERK TE ASSESSEER (BV. 'N OPSTEL WAT VERWYS NA BRONNE, VERSLAG, NUUSBERIG, ENS.)

VLAK	Indien die kandidaat alle of die meeste van die vaardighede op 'n spesifieke vlak gedemonstreer het, sal die punt relevant tot die kategorie aan hom/haar toegeken word.
7 Uitstekend 80–100% 24–30 [Uitstekend]	Fokus deurgaans op onderwerp – demonstreer 'n logiese en samehangende progressie tot slotsom Duidelike begrip van die bronne Gebruik alle bronne of die meeste daarvan Selekteer relevante bronne Haal selektief aan Groepeer bronne (nie noodsaaklik nie, maar behoort nie 'n lys bronne neer te skryf nie) Demonstreer agtergrondkennis oor die bronne Waar van pas, word teenargumente volledig bespreek Verwys korrek na relevansie, vooroordeel, akkuraatheid, beperkings van bronne Druk hom-/haarself duidelik uit Eindig met duidelike fokus op die onderwerp – neem standpunt in (m.a.w. bereik 'n onafhanklike/oorspronklike slotsom)
6 Verdiensielik 70–79% 21–23 [Baie goed]	Wend goeie poging aan om konsekwent te fokus op onderwerp, maar argument verloor soms fokus Duidelike begrip van die bronne Gebruik alle bronne of die meeste daarvan Selekteer relevante bronne Haal selektief aan Goeie gebruik van relevante bewyse uit bronne Poog om teenargument te oorweeg Poog om te verwys na relevansie, vooroordeel, akkuraatheid en beperkings van bronne Goeie uitdrukking Eindig met duidelike fokus op die onderwerp – neem standpunt in (m.a.w. bereik 'n onafhanklike/ oorspronklike slotsom)
5 Substantief 60–69% 18–20 [Goed]	Poog om te fokus op die onderwerp, maar argument het tekortkominge Begryp die meeste van die bronne Gebruik die meeste van die bronne Selekteer relevante bronne Uitdrukking goed, maar daar is foute Tekort aan diepte in oorhoofse fokus, en verwys nie na een of meer relevante bronne nie As toepaslik, poog om teenargument te oorweeg. Oppervlakkig of geen poging om 'n relevansie, vooroordeel, akkuraatheid, beperktheid van bronne te verwys nie Poog om standpunt in te neem (fokus op beperkings, ens.) om onafhanklike gevolgtrekking te maak.
4 Gemiddeld 50–59% 15–17 [Bevredigend]	Poog om op onderwerp te fokus, maar argument verloor dikwels fokus Gemiddelde begrip van die meeste van die bronne Gemiddelde gebruik van relevante getuienis uit die bronne Gemiddelde poging om teenargument te oorweeg Gemiddelde poging om te verwys na relevansie, vooroordeel, akkuraatheid en beperkings van bronne Uitdrukking bevredigend Wend poging aan om standpunt in te neem, maar ernstige gebrek aan skakel met res van opstel Skryfwerk mag neig om bronne te lys en fokus daaraan te haak
3 Toereikend 40–49% 12–14 [Redelik]	Geringe poging om te fokus op die onderwerp Min begrip van die bronne Sukkel om relevante inligting uit die bronne te lig Geen aanhalings nie – of oor die algemeen irrelevant Wend geringe poging aan om teenargumente te oorweeg Bronne word gelys Poog nie om te verwys na relevansie, vooroordeel, akkuraatheid en beperkings van bronne nie Geringe uitdrukking Geringe poging om standpunt in te neem (sukkel om tot 'n onafhanklike slotsom te kom)
2 Elementêr 30–39% 09–11 [Swak]	Kan nie op onderwerp fokus nie Kan nie relevante bronne identifiseer nie Geen aanhalings nie – of meestal irrelevant Poog glad nie om teenargument te oorweeg nie Skryfwerk bloot 'n lys van bronne Poog nie om te verwys na relevansie, vooroordeel, akkuraatheid en beperkings van bronne nie Baie swak uitdrukking Swak poging om standpunt in te neem, indien enige
1 Nie behaal nie 0–29% 0–8 [Baie swak]	Geen poging om op die onderwerp te fokus nie Maak glad nie gebruik van bronne nie Heeltemal irrelevant Skryf bron direk oor Antwoord uiters swak

VRAAG 1: WAT WAS DIE IMPAK VAN DIE INEENSTORTING VAN DIE USSR OP SUID-AFRIKA?

1.1

1.1.1 *[Onttrekking van inligting uit Bron 1A – L1 – LU1 (AS3 en 4)]*

- Suid-Afrika onttrek uit Namibië
- Die ineenstorting van die Berlynse Muur (enige 2 x 1) (2)

1.1.2 *[Verduideliking van konsep uit Bron 1A – L1 – LU2 (AS1)]*

- Politieke leerstelling wat daarop ingestel is om 'n klaslose samelewing te bewerkstellig waarin produksiemiddele deur die staat beheer word.
- Enige ander relevante antwoord. (enige 1 x 2) (2)

1.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – L2 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS2); LU3 (AS2)]*

- Namibië se onafhanklikheid het wit minderheidsregering beëindig.
- Dit het verwagtinge geskep dat die minderheidsregering ook in Suid-Afrika tot 'n einde kon kom.
- Sowjetunie het aangedui dat dit nie langer die gewelddadige omverwerping van minderheidsregerings ondersteun nie (insluitende Suid-Afrika)
- Sowjetunie het aangedui dat dit nie meer sou inmeng in die sake van Suidelike Afrika nie.
- Dit het geleentheid geskep vir die Nasionale Party en die ANC om onderhandelinge te begin
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.1.4 *[Analiseer en interpreteer inligting uit Bron 1A – L2 – LU1 (AS3)]*

(a) Nasionale Party

- Die Nasionale Party kon nie meer op Westerse ondersteuning staatmaak vir sy anti-kommunistiese houding nie.
- Dit het tot spanning in die Nasionale Party self gelei.
- Dit het gelei tot 'n verandering in die leierskap van die NP in 1989
- Dit het die leiers van die NP die geleentheid gegee om met voorheen verbode organisasies te begin praat
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

(b) African National Congress

- Sowjetunie kon nie meer die ANC finansiële ondersteun nie
- ANC moes sy ekonomiese beleide verander
- ANC moes sy siening oor sy ekonomiese beleid wat hy wou volg, verander
- Moes voorberei om met die apartheidregime te begin onderhandel
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.2

- 1.2.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B – L2 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS2); LU3 (AS2)]*
- Toon 'n gees van verdraagsaamheid deur die opheffing van beperkinge wat op burgerlike gehoorsaamheid van toepassing was
 - Het begin om die Rivonia-beskuldigdes (Walter Sisulu, Oscar Mpetha and ander) vry te laat
 - Skrap die Aparte Geriewe Wet en ander beperkende apartheidswetgewing
 - Ontban die ANC, SAKP, en PAC
 - Besluit om Nelson Mandela vry te laat
 - Verklaar sy gewilligheid om met die ANC te onderhandel
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.2.2 *[Analiseer en interpreteer inligting uit Bron 1B – L2 – LU1 (AS3)]*
- Dit sou die Nasionale Party help om sy magtige posisie te behou
 - As die Nasionale Party alliansies met ander minderheidsgroepe (tuislandleiers) aangaan, kon dit die grondwet van die 'nuwe' demokratiese Suid-Afrika gevorm het
 - Wou wit ekonomiese mag beskerm en wit minderheidsregering laat voortbestaan
 - Besorg dat 'n nuwe demokratiese grondwet nie die regte van minderhede sou beskerm nie
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.2.3 *[Analiseer en interpreteer inligting uit Bron 1B – L3 – LU1 (AS3)]*
- Die ANC het omvattende ondersteuning onder swart Suid-Afrikaners
 - Die ANC het 'n geskiedenis as 'n gewilde swart nasionalistiese beweging
 - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 1.3
- 1.3.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C – L2 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS2); LU3 (AS2)]*
- Agterdog en wantrou die Nasionale Party oor baie dekades heen
 - Die apartheidregime het 'n geskiedenis van brutale onderdrukking van swart Suid-Afrikaners
 - NP-leiers het voorheen baie voorwaardes vir die ANC uiteengesit met betrekking tot onderhandelinge
 - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 1.3.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C – L2 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS2); LU3 (AS2)]*
- Was optimisties
 - Verklaar dat die ANC reg was om met samesprekings te begin
 - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 1.3.3 *[Interpretasie en analise van 'n visuele bron uit Bron 1C – L3 – LU1 (AS3 en 4)]*
- wys dat die African National Congress ontban is
 - Wys 'n verheugde swart Suid-Afrikaner wat die ontbanning vier
 - Wys dat die ontbanning baie nuuswaardig was
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.3.4 *[Kies van inligting wat die bruikbaarheid uitlig van Bron 1C – L3 – LU1 (AS3 en 4); LU2 – (AS2) LU3 – (AS2)]*

- Gee die historikus insae in hoe die Nasionale Party die onderhandelingsproses met die ANC beskou het
- Gee die historikus 'n idee van hoe die ANC op De Klerk se 2 Februarie 1990-aankondiging gereageer het
- Die visuele bron wys hoe gewone Suid-Afrikaners op die ontbanning van die ANC gereageer het
- Wys die nuuswaardigheid van De Klerk se 2 Februarie 1990-toespraak
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 3) (3)

1.4 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 1B met Bron 1C – L3 – LU3 (AS4)]*

Kandidate moet noem hoe Bron 1B en 1C mekaar ondersteun met betrekking tot die behoefte aan 'n onderhandelde skikking in Suid-Afrika.

Bron 1B

- Die einde van kommunisme het 'n klimaat vir onderhandelings geskep
- Nasionale Party hert begin om die idee van 'n nuwe grondwetlike bestel te bevorder
- NP ten gunste van 'n verenigde Suid-Afrika waar almal gelyk behandel is
- Die Nasionale Party het die konsep van magsdeling voorgestaan

Bron 1C

- De Klerk kies om voorheen verbode politieke organisasies te ontban
- Lig beperkinge en laat die meeste politieke gevangenes vry
- Die Nasionale Party verklaar dat dit tot 'n nuwe en regverdigste bestel verbind is
- Ondersteun die idee van demokratiese grondwet
- ANC verklaar sy bereidwilligheid om met die NP te onderhandel
- Lei tot die ontbanning van die ANC – 2 Februarie 1990
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.5 *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit alle bronne – L3 – LU1 (AS3); LU2 (AS2 en 3); LU3 (AS2)]*

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:

- Baan die weg vir onderhandelings met voorheen verbode organisasies
- De Klerk glo dat die Nasionale Party 'n rol in die toekomstige regering sou speel
- Gereed om hervormings in te stel (vryheid om optogte te hou, laat politieke gevangenes vry, skrap apartheidswetgewing soos die Aparte Geriewe Wet, ontban weerstandsorganisasies ens.)
- Lei tot De Klerk se toespraak op 2 Februarie 1990 – vrylating van Mandela
- lei effektief tot die einde van apartheid
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAKE 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n elementêre manier, bv. toon min of geen begrip van die invloed wat die val van die Berlynse Muur op FW de Klerk gehad het • Gebruik bewyse gedeeltelik om 'n paragraaf te skryf oor die onderwerp of kan nie 'n paragraaf oor die onderwerp skryf nie. 	PUNTE: 0–2
VLAKE 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meesal relevant en hou tot 'n groot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip van die invloed wat die val van die Berlynse Muur op FW de Klerk gehad het • Gebruik bewyse op 'n baie basiese manier om 'n paragraaf te skryf 	PUNTE: 3–5
VLAKE 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse, bv. demonstree 'n deeglike begrip van die invloed wat die val van die Berlynse Muur op FW de Klerk gehad het • Gebruik bewyse baie doeltreffend in 'n georganiseerde paragraaf wat begrip van die onderwerp toon 	PUNTE: 6–8

(8)

1.6 UITGEBREIDE SKRYFWERK

1.6.1 *[Beplan en konstrueer 'n argument gebaseer op bewyse met gebruik van analitiese en interpretasievaardighede - L1 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet verduidelik hoe die ineenstorting van die USSR Suid-Afrika se politieke toekoms beïnvloed het. Hulle moet fokus op die invloed van die ineenstorting van die USSR op Suid-Afrika en die rol wat dit gespeel het in Suid-Afrika se onderhandelde skikking.

Kandidate moet die volgende aspekte in hulle antwoord insluit:

HOOFASPEKTE

- Inleiding: Kandidate moet verduidelik hoe die ineenstorting van die USSR die politieke landskap van Suid-Afrika verander het en hoe dit gelei het tot 'n onderhandelde politieke skikking.

UITBREIDING

- Beïnvloed De Klerk om die beleid van die Nasionale Party te verander
- De Klerk verkies om met voorheen verbode politieke organisasies, soos die ANC, te onderhandel
- Openbare mening in die Weste oor Suid-Afrika begin verander – nie meer bereid om die apartheidsstelsel te verdedig nie
- Beleid van kapitalistiese Westerse regerings verskuif (ten gunste van 'n onderhandelde skikking)
- Westerse regerings pas druk op Suid-Afrika toe om apartheid te beëindig
- Die ANC is ook deur die ineenstorting van die USSR beïnvloed (kry nie meer militêre en finansiële ondersteuning van die USSR nie)
- Vryheidsbewegings soos die ANC moes die gewapende stryd laat vaar om die onderhandelingsproses te begin
- Dit het die weg gebaan vir onderhandelinge met die ANC, wat gelei het tot die demokratisering van Suid-Afrika
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hulle argumente met 'n relevante gevolgtrekking saamvat.

(30)

Gebruik die matriks op bladsy 6 van hierdie dokument om die uitgebreide skryfwerk te assesser.

1.6.2 *[Sintetiseer inligting om 'n oorspronklike argument te konstrueer en gebruik bewyse uit die bronne en eie kennis om die argument te ondersteun - L2 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet of saamstem of verskil van die stelling. Hulle moet assesser of dit die val van die Berlynse Muur was wat die weg gebaan het vir onderhandelings tussen die Nasionale Party en die African National Congress of nie. Hulle moet standpunt inneem en hulle argument ondersteun met historiese bewyse.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hulle antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet aandui of die stelling akkuraat is of nie en hulle argument met relevante bewyse ondersteun.

UITBREIDING

Indien hulle met die stelling saamstem, moet hulle die volgende punte in hulle antwoord insluit.

EKSTERNE FAKTORE

- Die val van die Berlynse Muur het die hervormingsproses in Suid-Afrika beïnvloed.
- Na die onttrekking van Kubaanse troepe uit Angola kon die ANC nie meer daarvandaan funksioneer nie. (Dit het moeilik geword vir die ANC as 'n verbode beweging.)
- Die ANC moes sy posisie herdefinieer en het begin om erkenning by Westerse lande te soek.
- Die toestaan van onafhanklikheid vir Namibië het ook druk op die NP-regering geplaas om te verander.
- Druk deur die groot moondhede (VSA, USSR) op beide die ANC en die NP om te werk na 'n vreedsame skikking.
- Sanksies en disinvestering het tot 'n finansiële krisis gelei (bv. waarde van die rand het met 35% geval, inflasie teen 18,4% het verdere druk op die Nasionale Party geplaas om te verander)
- Verenigde State se Kongres het die Anti-Apartheid Wet of 1985 geïmplementeer (maatskappye soos General Motors, Coca-Cola en Mobil het bande met Suid-Afrika verbreek)
- Internasionale isolasie van wit Suid-Afrika (bv. sport, kultuur en wapenboikot)
- Anti-apartheid-organisasies (Amnesty International) het druk toegepas om apartheid te beëindig
- Enige ander relevante antwoord

- Slot: Kandidate moet hulle argument saamvat met 'n relevante gevolgtrekking.

As kandidate nie met die stelling saamstem nie, moet hulle hulle argumente met geldige redes ondersteun.

INTERNE FAKTORE

- Botha se hervormings was nie effektief nie wat swart Suid-Afrikaners ongeduldig gemaak het
- Anti-apartheid-organisasies, soos die Massa Demokratiese Beweging het druk op die regering geplaas om te verander
- Azanian People's Liberation Army (APLA) en Umkhonto weSizwe het druk op wit veiligheidsmagte geplaas deur die opblaas van elektriese kragmaste, kragstasies, polisiestasies, ens.
- Opeenvolgende noodtoestande het misluk om die vloed van opstande te onderdruk
- Baie gemeenskappe is in burgeroorlogsones omskep/ANC se gewildheid het toegeneem in die townships, bv. met die dood van ANC-kamerade is vlae openlik vertoon.
- Party mense was bang dat die geweld buite beheer sou raak. (Sakeleiers onder Gavin Relly van Anglo American het in 1985 'n delegasie na Lusaka gelei om die ANC te ontmoet)
- Van Zyl Slabbert, leier van die opposisie, het die Instituut vir 'n Demokratiese Alternatief vir Suid-Afrika in 1987 na Dakar in Senegal gelei vir samesprekings met die ANC
- Die Eminent Persons Group het Suid-Afrika besoek om druk op die regering te plaas om apartheid af te skaf
- Druk binne die Nasionale Party het in 1989 tot 'n leierskapkrisis gelei, PW Botha is geforseer om te bedank en is deur FW de Klerk opgevolg
- Die ANC en die Nasionale Party het besef dat kommunisme nie meer 'n bedreiging was nie – het tot onderhandelings gelei
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hulle argument met 'n relevante gevolgtrekking saamvat.

(30)

[75]

Gebruik die matriks op bladsy 7 van die dokument om die uitgebreide skryfwerk te assesser.

VRAAG 2: HOE HET DIE VAL VAN DIE USSR IN 1989 ANGOLA SE HERVOORSTELLING BEÏNVLOED?

2.1

2.1.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – L2- LU1 (AS3)]*

- Die Sowjetunie het lenings, militêre raadgewers en wapens verskaf
 - Die Kubane het troepe na Angola gestuur
 - Angola het baie natuurlike hulpbronne wat beide die VSA en die USSR benodig
 - Om òf kommunistiese òf demokratiese invloede in Angola te versprei
- (enige 2 x 2) (4)

2.1.2 *[Analiseer inligting uit Bron 2A – L2- LU1 (AS4)]*

- Portugal was die voormalige koloniale mag in Angola
- (1 x 2) (2)

2.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – L2- LU1 (AS3)]*

- Militêre oorwinning is nie as 'n moontlikheid deur òf die MPLA òf UNITA in die vooruitsig gestel nie
 - Angola het groot verwoesting as gevolg van die burgeroorlog verduur
 - Ideologies het kommunisme ineengestort in die USSR en Dos Santos is nie meer ondersteun deur die Sowjetunie nie
 - Enige ander relevante antwoord
- (enige 2 x 1) (2)

2.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – L1 – LU1 (AS3)]*

- Militêre magte moes saamsmelt
 - Geen wapens sou meer deur die VSA, die USSR en Portugal verskaf word nie
 - Geen gevegte sou meer in Angola plaasvind nie
 - Enige ander relevante antwoord
- (enige 2 x 1) (2)

2.1.5 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – L2- LU1 (AS3)]*

- Hierdie foto toon dat UNITA steeds veglustig was
 - Die leiers van UNITA dra steeds militêre uniforms
 - Die leiers van UNITA dra steeds wapens
 - Enige ander relevante antwoord
- (enige 1 x 2) (2)

2.1.6 *[Vergelyking en analise van die geskrewe en die visuele Bron 2A – L3 – LU1 (AS4)]***Kandidate moet na beide bronne in hulle antwoorde verwys:**

- Volgens die Bicesse Vredesverdrag moes geen gevaarlike wapens meer verskaf word nie, maar in die foto word Savimbi saam met swaar gewapende mans gesien.
 - Volgens die Bicesse Vredesverdrag moes die twee weermagte in 'n enkele nasionale weermag integreer maar volgens die foto was UNITA steeds in militêre uniform geklee en gereed om die oorlog te hervat
 - Enige ander relevante antwoord
- (enige 2 x 2) (4)

2.2

2.2.1 *[Interpretasie en analise van bewyse uit Bron 2B – L3 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS2); LU3 (AS2 en 3)]*

- Regeringskontrakte is aan familie en vriende gegee
 - Sakegeleenthede en diamantkonsessies is aan familie en vriende gegee
 - Hooggeplaaste offisiere het staatseiendom bekom
 - Enige ander relevante antwoord
- (enige 2 x 2) (4)

- 2.2.2 *[Interpretasie en analise van bewyse uit Bron 2B – L2 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS2); LU3 (AS2 en 3)]*
- (a)
- Ryk elite kon duur motors bekostig (bv. Mercedes Benz'e ens.)
 - Ryk elite kon jet-ski's bekostig
 - Ryk elite kon in lugversorgde inkopiesentrums inkopies doen
 - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- (b)
- Die armes het in die strate gebedel
 - Het geen toegang tot skoon water gehad nie
 - Het 'n klein inkomste gehad en in swak omstandighede gelewe
 - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 2.2.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – L1- LU1 (AS3)]*
- Beheerde diamantdelwery
 - UNITA het die oorlog befonds deur hulle inkomste uit diamante
 - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 1) (1)
- 2.2.4 *[Interpretasie en analise van bewyse uit Bron 2B – L2 –LU1 (AS3 en 4); LU3 (AS2)]*
- Politieke leiers het hulleself verryk
 - Koloniale offisiere kon vat wat hulle wou
 - Angolese gewapende magte kon groot aandeel vat
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 2.3 *[Interpretasie en analise van bewyse uit Bron 2C – L2 –LU1 (AS3 en 4); LU3 (AS2)]*
- Toon dat Angolese leiers korrup was
 - Toon dat Angolese leiers mense uitgebuit het
 - Toon dat die burgeroorlog 'n oorlog oor natuurlike hulpbronne geword het eerder as 'n ideologiese oorlog
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 2.4 *[Vergelyk en analiseer Bron 2B en 2C – L3 –LU1 (AS4)]*
Kandidate moet na beide bronne in hulle antwoorde verwys.
- In die spotprent sê kinders dat diamante gelei het tot die krisis in Angola en die geskrewe bron noem dat Savimbi die oorlog befonds het met diamante wat onwettig verkry is
 - In die spotprent sê die kinders dat verwarde leiers tot die krisis gelei het en die geskrewe bron noem dat die leiers van UNITA en die regering met mekaar kon handel dryf solank as wat die geld na Luanda teruggaan
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.5 [Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit alle bronne – L3 – LU1
(AS 3 en 4), LU2 (AS1, 2, 3) LU3 (AS 1, 2, 3, 4)]

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:

- Polities - Angolese burgers is polities verskeur tussen die MPLA en UNITA
- Angolese lewe onder die diktatorskap van Dos Santos
- Savimbi die leier van UNITA is gevrees omdat hy wreed en onverdraagsaam was
- Oorlogsjare gee aanleiding tot ekonomiese infrastruktuurverwoesting en dit het 'n negatiewe invloed op gewone Angolese gehad
- Ekonomies – Dos Santos het sy familie en vriende begunstig deur hulle sake- en handelsgeleenthede te gee
- Kontras tussen ryk elite en massa-armoede
- Savimbi verryk homself en UNITA uit diamante wat uit onwettige aktiwiteite verkry is
- Sosiaal – Mercedes Benz'e en jet ski's versus straatkinders en mutilados
- Vier miljoen Angolese het geen toegang tot skoon water nie
- Skoolkinders gee toe dat verwarde leiers tot hulle krisis lei
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n elementêre manier, bv. toon geen of min begrip in die verduideliking van hoe die konflik tussen Dos Santos en Savimbi die lewens van gewone Angolese na die 1990's beïnvloed het • Gebruik bewyse gedeeltelik om 'n paragraaf te skryf oor die onderwerp of kan nie 'n paragraaf oor die onderwerp skryf nie. 	PUNTE: 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meesal relevant en hou tot 'n groot mate verband met die onderwerp, bv. toon 'n begrip in die verduideliking van hoe die konflik tussen Dos Santos en Savimbi the lewens van gewone Angolese na die 1990's beïnvloed het • Gebruik bewyse op 'n baie basiese manier om 'n paragraaf te skryf 	PUNTE: 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip in die verduideliking van hoe die konflik tussen Dos Santos en Savimbi the lewens van gewone Angolese na die 1990's beïnvloed het • Gebruik bewyse baie doeltreffend in 'n georganiseerde paragraaf wat begrip van die onderwerp toon 	PUNTE: 6–8

(8)

2.6 UITGEBREIDE SKRYFWERK

2.6.1 *[Beplan en konstrueer 'n argument gebaseer op bewyse met die gebruik van analitiese en interpretasievaardighede - L1 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet bespreek hoe Angola homself na die ineenstorting van kommunisme in 1989 hervorgestel het en hulle standpunte met relevante bewyse ondersteun.

HOOFASPEKTE

Die kandidate moet die volgende punte in hulle antwoorde insluit.

- Inleiding: Kandidate moet aandui hoe die ineenstorting van kommunisme in 1989 Angola beïnvloed het om homself her voor te stel.

UITBREIDING

- Angola is as 'n pion in die Koue Oorlog gebruik
- Angola was alreeds verdeel tussen drie nasionalistiese partye (MPLA, UNITA en FNLA)
- Kuba (gebruik as 'n pion deur die Sowjetunie) ondersteun die MPLA terwyl Suid-Afrika (gebruik as 'n pion deur die VSA) UNITA ondersteun
- Die val of kommunisme in 1989 lei tot Angola se hervoorstelling
- Angola was nou vry van buitelandse invloed en kom homself hervoorstel en sy eie toekoms onderhandel sonder invloed van buite
- In Junie 1989 het Savimbi van UNITA en Dos Santos van die MPLA vir die eerste keer ontmoet
- Die Bicesse Vredesverdrag is op 31 Mei 1991 deur Dos Santos en Savimbi geteken wat gelei het tot tydelike vrede en verligting van vyandighede
- Die 1992-verkiesing – Dos Santos se MPLA was die oorwinnaar
- Savimbi het die verkiesingsuitslae verwerp
- UNITA het teruggegaan bos toe en dit het gelei tot die hervatting van die Angolese Burgeroorlog
- In 1994 is die Lusaka Vredesverdrag geteken maar dit was onsuksesvol
- Oorlog is in 1998 hervat omdat UNITA ontevrede was
- Die VN het sanksies op UNITA toegepas deur 'n verbod dat amptenare internasionaal kon reis, vliegtuie mag nie oor UNITA-beheerde gebiede gevlieg het nie en die toemaak van UNITA-kantore oorsee
- Dood van Savimbi in Februarie 2002 – skep nuwe moontlikhede vir vrede in Angola; 'n skietstilstand tree in Maart 2002 in werking
- Luena Memorandum van Verstandhouding in April 2002 het vrede in Angola gebring – 13 jaar na die val van kommunisme in 1989
- Angola was nou in staat om homself op te bou na 30 jaar van burgeroorlog
- Slot: Kandidate moet hulle argumente met 'n relevante gevolgtrekking saamvat. (30)

Gebruik die matriks op bladsy 6 van hierdie dokument om die uitgebreide skryfwerk te assesser.

- 2.6.2 *[Sintetiseer inligting om 'n oorspronklike argument te konstrueer met gebruik van bewyse uit die bronne en eie kennis om die argument te ondersteun - L2 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet aandui of hulle saamstem of nie met die stelling en hulle standpunte met relevante bewyse ondersteun.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Inleiding: Kandidate moet aandui of hulle saamstem of nie met die stelling dat: *'Olie, diamante en die inkomste daaruit die grootste bron van gierigheid deur die heersers was'* en noem hoe hulle sou poog om die gegewe standpunt te ondersteun.

UITBREIDING

- Agtergrondinligting – Dos Santos, leier van MPLA, ondersteun deur die USSR en Savimbi, leier van UNITA, ondersteun deur Amerika en Suid-Afrika
- Einde van Koue Oorlog in 1989 lei tot onttrekking van buitelandse troepe uit Angola, bv. Kuba, USSR, VSA en Suid-Afrika

OLIE

- Dos Santos beheer olievelde
- Olierykdom gebruik vir privaat doeleindes
- Tussen 1997 en 2002 het die oliesektor 17,8 biljoen dollar gegeneer – geld wat nie effektief vir gewone Angolese aangewend is nie
- Dos Santos het groot moeite gedoen om te verseker dat die regering se olierekeninge weggesteek was sodat dit nie nagegaan kon word nie
- In Julie 2000 (Angola-gate [skandaal]) is aangekondig – 'n voormalige oliemaatskappybestuurder het by Franse owerhede getuig dat Dos Santos een van die begunstigdes was van 'n multimiljoen rand-omkoopgeldskema wat daargestel is om Afrika-leiers om te koop in ruil vir invloed en olietransaksies.

DIAMANTE

- UNITA neem beheer van die diamantvelde in die Moxico-provinsie
- Teen 1997 is beraam dat Savimbi se inkomste uit diamante 2 biljoen dollar per jaar was

HULPBRONNE

- Dos Santos het familie, vriende en kollegas met regeringskontrakte, sakegeleenthede en eiendomsregte, ens. beloon
- IMF-verslag van 2002 het getoon dat daar nie rekening gegee kan word van 22% van regeringsuitgawes nie
- Dos Santos is ook genoem as 'n begunstigde in 'n ooreenkoms wat die herskedulering van Angola se 5 biljoen dollar-skuld aan Rusland vir wapenaankope behels het
- Kontras tussen ryk elite en die massa-armoede van die res van die bevolking
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hulle standpunte met 'n relevante gevolgtrekking saamvat.

(30)

[75]

Gebruik die matriks op bladsy 7 van hierdie dokument om die uitgebreide skryfwerk te assesser.

VRAAG 3: VOOR WATTER STRUIKELBLOKKE HET SUID-AFRIKA TUSSEN 1990 EN 1994 OP DIE WEG NA DEMOKRASIE TE STAAN GEKOM?

3.1

3.1.1 *[Analise van inligting uit Bron 3A – L1 – LU1 (AS3 en 4)]*

- Versoening/bymekaar bring/vergifnis
- Akkommoderend
- Nie wraaksugtig nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.1.2 *[Verduideliking van historiese konsep uit bron 1A – L1 – LU 2 (AS1)]*

- In staat om tot 'n kompromie te kom – fokus op groter prentjie
- Vermoë om te vergewe en vorentoe te kyk
- Om 'n gemeenskaplike en verenigde doel te bereik in die belang van die land
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 3) (3)

3.1.3 *[Evaluering en interpretasie van bewyse uit Bron 3A – L2 – LU1 (AS4)]*

- Vasberadenheid om 'n nierassige demokrasie te bereik
- Mandela het nie in geweld geglo nie – spaar lewens
- Mandela was volwasse en versoenend – bekeer 'n verenigde Suid-Afrika
- Het nie sig verloor van die verantwoordelikheid wat hy gehad het om die ANC tot 'n politieke skikking te lei nie
- Hy wou in die beste belang van alle Suid-Afrikaners werk.
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.2

3.2.1 *[Interpretasie en analise van 'n visuele bron uit Bron 3B – L2 – LO1 (AS3 en 4)]*

- Teensin/negatief/agterdog
- Vrees – gevoel dat hulle outokratiese sou wees en sosialisme sou instel
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.2.2 *[Evaluering van 'n bron vir regverdiging vir Bron 3B - L3 - LU3 (AS4)]*

- Praat namens 'n minderheid wit Suid-Afrikaners
- Het nie die fyner besonderhede van die bedrywighede van die ANC en SAKP verstaan en was daarom nie in 'n posisie om namens hulle te praat nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 3) (3)

3.2.3 *[Interpretasie en analise van 'n visuele bron uit Bron 3C – L2– LU1 (AS3)]*

Kandidate moet aandui of hulle SAAMSTEM of NIE en hulle antwoorde met relevante bewyse ondersteun.

STEM SAAM

- Die meeste wit Suid-Afrikaners is deur die NP geïndoktrineer oor die booshede van kommunisme
- Was 'n hoëprofielleier van die NP en het namens sy kiesafdeling gepraat
- Die stempatrone van die meerderheid wit Suid-Afrikaners het onthul dat hulle die NP se propaganda geglo het
- Enige ander relevante antwoord

STEM NIE SAAM NIE

- Delpont het nie die standpunt/mening van alle wit Suid-Afrikaners verteenwoordig nie
- Delpont se standpunt was eensydig en onverteenvoerdigend
- Die wit referendum (1992) het onthul dat die meeste wit Suid-Afrikaners De Klerk se hervormings ondersteun het
- De Klerk het sy kiesafdeling se ondersteuning om met onderhandelings met voorheen verbode organisasies voort te gaan
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.2.4 *[Interpretasie en analise van 'n visuele bron uit Bron 3C – L2– LU1 (AS3)]*

- Suid-Afrikaners wat bande met die ANC gehad het, was verenig in hulle opposisie teen die NP-regering
- Slagspreuke, toesprake en interne weerstand het hulle die hoop op oorwinning gegee
- Was bewus daarvan dat die haatlike apartheidsstelsel dit nie sou oorleef nie
- Beide intern en ekstern (plaaslike en internasionaal) was daar groeiende teenkantiing teen apartheid en toenemende ondersteuning van die ANC
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.2.5 *[Interpretasie en analise van 'n visuele bron uit Bron 3C – L3– LU1 (AS4)]*

- Delpont was gekant teen die ANC/kommunisme – was seker Suid-Afrika sou hulle nie ondersteun nie
- Delpont het geglo dat as die ANC oorneem, daar 'n eenpartystaat sou wees
- Ginwala praat van 'n demokrasie
- Ginwala was seker dat die ANC sou oorneem
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.3

3.3.1 *[Analise van 'n visuele bron uit Bron 3C – L1– LU1 (AS3)]*

- Om die ongewilde militêre leier, Oupa Gqozo, van die Ciskei, te ontsetel (1 x 1) (1)

3.3.2 *[Evaluering en interpretasie van bewyse uit Bron 3D – L2 – LU1 (AS4)]*

- ANC moes besef het dat hulle aksies sou lei tot die dood van mense en die vernietiging van eiendom
- Ciskei was steeds 'n sogenoemde 'onafhanklike' tuisland/ondermyn Oupa Gqozo se regime
- Ongewapende betogers is brutaal behandel deur Ciskeise soldate wat die ondersteuning van die SAW gehad het
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.3.3 *[Analise van inligting uit die visuele bron (bron 3C) – L2 – LU1 (AS4)]*

- Betogers het weggehardloop
- Betogers was paniekerig, val nadat Ciskeise soldate op hulle geskiet het
- Brutaliteit van die Ciskeise magte
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

- 3.3.4 *[Vergelyking van hoe die geskrewe en visuele bronne (bron 3C) mekaar ondersteun – L3 – LU 2 (AS3)]*
- Beide bronne verwys na die Bhislo-slagting
 - Die geskrewe bron verwys na soldate wat begin skiet en 29 mense wat sterf terwyl die visuele bron mense wat weghardloop wys nadat Ciskeise soldate begin skiet
 - Beide bronne beklemtoon die brutaliteit van die Ciskeise soldate
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 3.4 *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit alle bronne - L3- LU1 (AS3 en 4), LU2 (AS1, 2 en 3) LU3 (AS 1, 2, 3 en 4)]*

Kandidate moet die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:

- Gebrek aan vertroue gee daartoe aanleiding dat die ANC optogte hou en ongehoorsaam is teenoor die NP
- Delport (NP) was gekant daarteen dat die ANC oorneem as gevolg van hulle neiging na kommunisme
- NP moes tuislandleiers wat hulle geskep het, beskerm (as strooipoppe van die apartheidregime)
- Ginwala (ANC) het die moontlikheid van oorlog en rewolusie genoem
- Bantustans, soos die Ciskei, was 'n verlenging van die apartheidstelsel en die ANC wou dit afbreek
- Ciskeise soldate het die ondersteuning van die regering gehad om Ciskei teen die ANC te beskerm
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAKE 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n elementêre manier, bv. toon geen of min begrip van hoe die gebrek aan vertroue tussen die Nasionale Party en die ANC tot die Bhislo-slagting aanleiding gegee het • Gebruik bewyse gedeeltelik om 'n paragraaf te skryf oor die onderwerp of kan nie 'n paragraaf oor die onderwerp skryf nie. 	PUNTE: 0–2
VLAKE 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meesal relevant en hou tot 'n groot mate verband met die onderwerp, bv. toon 'n begrip van hoe gebrek aan vertroue tussen die Nasionale Party en die ANC tot die Bhislo-slagting aanleiding gegee het. • Gebruik bewyse op 'n baie basiese manier om 'n paragraaf te skryf 	PUNTE: 3–5
VLAKE 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip van hoe die gebrek aan vertroue tussen die Nasionale Party en die ANC tot die Bhislo-slagting aanleiding gegee het. • Gebruik bewyse baie doeltreffend in 'n georganiseerde paragraaf wat begrip van die onderwerp toon 	PUNTE: 6–8

(8)

3.5 UITGEBREIDE SKRYFWERK

3.5.1 *[Beplan en konstrueer 'n argument gebaseer op bewyse deur die gebruik van analitiese en interpretasievaardighede – L1 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet verduidelik hoe verskillende struikelblokke soos geweld, uiteenlopende standpunte en politieke onverdraagsaamheid Suid-Afrika se groot rolspelers gekonfronteer het op die weg na demokrasie tussen 1990 en 1994.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Inleiding: Kandidate moet ook verwys na verskillende struikelblokke wat Suid-Afrika op die weg na demokrasie tussen 1990 en 1994 gekonfronteer het.

UITBREIDING

Kandidate moet hulle argumente ondersteun deur te verwys na sommige van die voorbeelde hieronder.

GEWELD

- Gewapende protesterende IVP-ondersteuners val inwoners van Sebokeng aan en 30 mense – meesal ANC-ondersteuners – sterf (22 Julie 1990)
- Township-inwoners vorm 'selfverdedigingseenhede' en geweld neem toe
- Willekeurige moorde op treine en busse deur gemaskerde gewapende aanvallers
- 'Sewe Dae-oorlog' in Pietermaritzburg (Maart 1991)
- Inkathagate-skandaal (Julie 1991)
- Boipatong-slagting (17 Junie 1992)
- Bhislo-slagting (7 September 1992)
- Chris Hani vermoor (10 April 1993)
- AWB en reggesindes val Wêreldhandelsentrum aan (25 Junie 1993)
- St James Church-bomaanval (Julie 1993)
- Shell House-slagting (28 Maart 1994)

ONDERHANDELINGSPROSES

- 20 Desember 1991 KODESA begin – geboikot deur die PAC, AZAPO en die Konserwatiewe Party
- KODESA 2 misluk

POLITIEKE ONVERDRAAGSAAMHEID

- Uitgebreide massastakings, wegblyaksie en optogte na mislukking van KODESA II en Boipatong-slagting
- Biopatong ontplof weer – Derde Mag geïmpliseer; Goldstone Kommissie bevestig die polisie se betrokkenheid
- 'Derde Mag'-aktiwiteite tussen 1990 en 1991
- Stryd om Ventersdorp (Augustus 1991)
- IVP en COSAG ten gunste van federalisme/AWB en KP wil volkstaat hê
- Lucas Mangope van Bophuthatswana doen beroep op AWB om opstand te onderdruk
- Enige ander relevante punt

• Slot: Kandidate moet hulle argumente met 'n relevante gevolgtrekking saamvat (30)
Gebruik die matriks op bladsy 6 in die dokument om die uitgebreide skryfwerk te assesser.

3.5.2 *[Sintetiseer inligting om 'n oorspronklike argument te konstrueer met gebruik van bewyse uit die bronne en eie kennis om die argument te ondersteun
L2 – LU1 (AS 3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet aandui of hulle saamstem of nie met die stelling en hulle standpunt met relevante bewyse ondersteun.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:

- Inleiding: Kandidate moet aandui of hulle saamstem of nie met die stelling en hulle standpunt met relevante bewyse ondersteun.

UITBREIDING

STEM SAAM

- Regse groepe was gekant teen die politieke besluite wat deur De Klerk geneem is
- Die Konserwatiewe Party het die idee om met die vyand te onderhandel, verwerp
- Inkatha was gekant teen onderhandelings, het federalisme ondersteun en was betrokke by brutale politieke geweld teen die ANC in gebiede soos Natal
- PAC wou 'n verkose Grondwetlike Vergadering hê
- PAC en AZAPO het geweier om aan onderhandelings deel te neem
- KP en AWB wou 'n volkstaat hê
- 'Derde Mag'-aktiwiteite – die NP-regering het glo die Burgerlike Samewerkingsburo en Inkatha gebruik om geweld te stook – 'swart op swart'-geweld, bv. in KwaZulu-Natal
- Opkoms van 'n Concerned South African Group (COSAG) in 1992
- AWB gebruik geweld deur Wêreldhandelsentrum te storm om die onderhandelingsproses te stop (1993)
- APLA doen terroristiese aanvalle op wit Suid-Afrikaners, bv. in Kenilworth en Observatory in Kaapstad (1993)
- Inkatha hou 'n optog na Shell House op 28 Maart 1994
- PAC het nie gewapende stryd opgegee tot 1994 nie

STEM NIE SAAM NIE

- Mandela en ander politieke gevangenes is vrygelaat, toon bereidwilligheid tot vreedsame oorgang in Suid-Afrika
- Wegblyksies en optogte na die mislukking van KODESA II en die Boipatong-slagting (17 Junie 1992) lei tot die ondertekening van die Rekord van Verstandhouding in Oktober 1992
- Sluipmoord op Chris Hani het die hervat van veelpartyonderhandelings in die Wêreldhandelsentrum bespoedig
- Geweld is gebruik om die onderhandelingsproses te bespoedig (Hani se dood gee byvoorbeeld aanleiding tot vroeër verkiesing)
- Enige ander relevante punt
- Slot: Kandidate moet hulle argumente met 'n relevante gevolgtrekking saamvat.

(30)

[75]

Gebruik die matriks op bladsy 7 in die dokument om die uitgebreide skryfwerk te assesser.

VRAAG 4: WAT WAS DIE IMPAK VAN DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGS-KOMMISSIE (WVK) OP SUID-AFRIKA?

4.1

4.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 4A – L1- LU1 (AS3)]*

- Om te 'vergeef sonder om te vergeet' – nasiebou
- Waarheid moes vertel word
- Versoening sou bereik word wanneer die skuldiges erken het dat hulle die wandade gepleeg het
- Genees slagoffers wat deur geweldsmisdade getraumatiseer is
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 1) (1)

4.1.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 4A – L2- LU1 (AS3)]*

- Apartheid was die ergste boosheid – vergelyk met Nazi Duitsland – gevoel dat dit erger was
- Die wêreld het apartheid gehaat
- Apartheid het die menseregte van gewone Suid-Afrikaners geskend
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

4.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 4A – L2 –LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS2); LU3 (AS2)]*

- Stigting van die WVK – oop openbare proses
- Skuldiges moes die wandade wat hulle gepleeg het, erken en vergifnis vra
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

4.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 4A – L1- LU1 (AS3)]*

- Verdedigers van apartheid
- ANC/vryheidsorganisasie (2 x 1) (2)

4.2

4.2.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 4B – L1- LU1 (AS3)]*

- Die WVK-proses het getoon dat vorige vyande nou bereid was om te versoen en vorentoe te kyk in die belang daarvan om 'n verenigde Suid-Afrika te bou
- Wit Suid-Afrikaners was bereid om swart Suid-Afrikaners te vergewe vir die dade van geweld wat teen hulle gepleeg is
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

4.2.2 *[Interpretasie en analise van bewyse uit Bron 4B – L2 – LU1 (AS3); LU3 (AS2)]*

- Tutu het probeer om te illustreer dat menseregteskendings ook deur verbode vryheidsorganisasies gepleeg is
- Tutu het probeer om te beklemtoon dat wit Suid-Afrikaners ook bereid was om te vergewe in die gees van versoening
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

4.2.3 *[Evaluering van bewyse uit Bron 4B – L3 – LU1 (AS3); LU3 (AS2,3)]*

Kandidate moet noem of hulle SAAMSTEM of NIE en hulle antwoorde met relevante bewyse ondersteun.

STEM SAAM

- Getuienis by die WVK het onthul dat beide skuldiges en slagoffers bereid was om te genees en te versoen
- Die houding van die meeste skuldiges was een van berou en vergifnis
- Die gees van versoening wat by die meeste WVK-verhore geheers het, het 'n gevoel van nasiebou getoon
- Enige ander relevante antwoord

STEM NIE SAAM NIE

- Baie skuldiges aan menseregteskendings het nie voor die WVK verskyn nie
- Hooggeplaaste regeringsamptenare soos PW Botha het geweier om voor die WVK getuienis af te lê
- Lede van die vryheidsorganisasies wat wandade teen hulle eie lede gepleeg het, het geweier om voor die WVK te verskyn
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

4.2.4 *[Evalueer die beperkinge van bewyse uit Bron 4B – L3 – LU1 (AS3); LU3 (AS2)]*

- Dit verskaf inligting slegs uit Tutu se oogpunt
- Dit lyk asof dit eensydig en bevooroordeeld was
- Die siening van ander sleutelrolspelers van die WVK was nie beskikbaar nie
- Die ondervindinge van ander skuldiges en slagoffers is nie gegee nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

4.3 *[vergeljking van bewyse uit Bron 4A met Bron 4B – L3 – LU3 (AS4)]*

- Bron 4A – verwys na die stigting en doelwitte van die WVK om menseregteskendings wat tydens apartheid gepleeg is, te ondersoek
Bron 4B – fokus op die sukses van die WVK om die bereidwilligheid om te vergewe en te genees, wat in baie gevalle tot vergifnis en genesing gelei het, te beklemtoon
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

4.4

4.4.1 *Interpretasie van bewyse uit Bron 4C – L2 – LU1 (AS3 en 4); LU 3 (AS2)]*

- De Klerk het die indruk geskep dat hy bewyse wegsteek
- De Klerk het tevrede gelyk dat die WVK-verslag dalk spesifieke 'weglatings' gehad het
- Toon De Klerk se veiligheidsagente wat inligting of belangrike bewyse snipper
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

4.4.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 4C – L2 –LU1 (AS3 en 4); LU3 (AS2)]*

- WVK hanteer net sake wat aangemeld is
- Baie slagoffers en skuldiges het nie voor die WVK verskyn nie
- NP-regeringsamptenare het belangrike inligting vernietig wat deur die WVK gebruik kon word
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

4.4.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 4C – L2 –LU1 (AS3 en 4); LU3 (AS2)]*

Kandidate moet noem of hulle SAAMSTEM of NIE en hulle antwoorde met relevante bewyse ondersteun.

STEM SAAM:

- Dit toon Tutu as voorsitter van die WVK wat die verslag van die WVK aflewer
- Toon Tutu se eerlikheid
- Tutu erken dat hulle nie daarin kon slaag om bewyse by sommige skuldiges te kry nie
- Die WVK was onsuksesvol om die vertroue van alle Suid-Afrikaners te kry
- Enige ander relevante antwoord

STEM NIE SAAM NIE

- Dit is bevooroordeel teenoor De Klerk se regering
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

4.5 *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit alle bronne – L3 – LU1 (AS 3 en 4), LU2 (AS1,2 en 3) LU3 (AS 1,2,3 en 4)]*

Kandidate kan die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Onderneem verhore van wandade gepleeg
- Genesing en versoening
- Toestaan van amnestie
- Kompensasie/Vergoeding
- Maak bevindinge bekend
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n elementêre manier, bv. toon geen of min begrip van die rol van die WVK om te poog om versoening teweeg te bring • Gebruik bewyse gedeeltelik om 'n paragraaf te skryf oor die onderwerp of kan nie 'n paragraaf oor die onderwerp skryf nie. 	PUNTE: 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meesal relevant en hou tot 'n groot mate verband met die onderwerp, bv. toon 'n begrip van die rol van die WVK om te poog om versoening teweeg te bring • Gebruik bewyse op 'n baie basiese manier om 'n paragraaf te skryf 	PUNTE: 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip van die rol van die WVK om te poog om versoening teweeg te bring • Gebruik bewyse baie doeltreffend in 'n georganiseerde paragraaf wat begrip van die onderwerp toon 	PUNTE: 6–8

(8)

4.6 UITGEBREIDE SKRYFWERK

4.6.1 [*Beplan en konstrueer 'n argument gebaseer op bewyse met gebruik van analitiese en interpretasievaardighede - L1 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)*]

SINOPSIS

Kandidate moet die bespreek tot watter mate die WVK daarin geslaag het om 'genesende geregtigheid' eerder as 'vergeldende geregtigheid' te behaal.

HOOFASPEKTE

Die kandidate moet die volgende punte by hulle antwoorde insluit:

- Inleiding: Kandidate moet verduidelik of die WVK daarin geslaag het om 'genesende geregtigheid' eerder as 'vergeldende geregtigheid' te behaal.

UITBREIDING

VERGELDENDE GEREKTIGHEID

- Rol van beide Tutu en Boraine as voorsitters van die WVK
- WVK wou nie die weg gaan van oorlogsmisdadtribunale soos Nuremburg-verhore nie (Biko- en Mxenge-families wou vergeldende geregtigheid hê)

GENESEENDE GEREKTIGHEID

- Amnestie lei daartoe dat skuldiges vrywilliglik getuie is lewer
 - WVK beweeg oor Suid-Afrika om na die verhale van beide slagoffers en skuldiges te luister
 - Nasionale eenheid is bevorder deur verhore in Oos-Londen, Queenstown, Nelspruit, ens.
 - Beide kante van die konflik het getuig, d.i. aktiviste van vryheidsbewegings en lede van die apartheidsregering en veiligheidsagentskap
 - Om te luister na die getuie is van skuldiges het slagoffers gehelp om te versoen om genesing te bring, bv. mev. Calata in Oos-Londen
 - Baie onverklaarde slagoffers is geïdentifiseer, grafte is opgespoor en liggame opgegrawe en aan families gegee om weer te begrawe, bv. Jabulani Ndaba, Oscar Maleka, Reginald Kekana, die Mamelodi 10, ens.
 - Vergoeding is betaal aan families van slagoffers, bv. eenmalige bedrag van R30 000 individuele toelaag, R15 000 eenmalige toelaes vir herbegraving, ens.
 - In die algemeen het die WVK gelei tot genesing en nasiebou
 - Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hulle argumente met 'n relevante gevolgtrekking saamvat.
(30)

Gebruik die matriks op bladsy 6 in die dokument om die uitgebreide skryfwerk te assesser.

4.6.2 *[Sintetiseer inligting om 'n oorspronklike argument te konstrueer deur bewyse uit die bronne en eie kennis te gebruik om die argument te ondersteun - L2 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet aandui of hulle saamstem of nie met die stelling. As hulle saamstem moet hulle relevante bewyse in hulle assessering van die stelling verskaf. As hulle nie saamstem nie, moet hulle argumente met relevante bewyse gestaaf word.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:

- Inleiding: Kandidate moet verduidelik of hulle met die stelling saamstem of nie en aandui hoe hulle van plan is om hulle argumente met relevante bewyse te ondersteun.

UITBREIDING

STEM SAAM

- Nasionale eenheid is bevorder deur die verhore wat regdeur die land gehou is en dat dit oor televisie uitgesaai is.
- Albei kante van die konflik het getuienis gelewer, d.i. vryheidsbewegings en die regering, bv. Adriaan Vlok het later families om verskoning gevra vir die polisie se rol in die doodmaak van aktiviste
- Amnestie lei daartoe dat skuldiges bereid is om te getuig, bv. Kok, Dirk Coetzee het deurslaggewende bewyse gegee
- Slagoffers kon nou weet wat regtig met hulle familieledede tydens die apartheidsjare gebeur het
- Baie slagoffers vir wie geen rekenskap gegee kon word nie, is geïdentifiseer, grafte is gevind en liggame kon opgegrawe word en aan families vir herbegraving gegee word.
- Lei tot versoening en nasiebou
- Enige ander relevante antwoord

STEM NIE SAAM NIE

- Party skuldiges het nie voor die WVK verskyn nie, bv. De Klerk en PW Botha
- Openbare skulderkennings het onthul hoeveel geweld plaasgevind het, bv. in Queenstown wat as die 'halssnoerhoofstad' van die wêreld bekend was
- Meningsverskille oor 'oorlogsmisdadtribunale' en 'heksejag' tussen die apartheidsregering en die ANC
- Woede onder swart Suid-Afrikaners dat skuldiges aan erge menseregteskendings, bv. PW Botha, nie gestraf is nie
- Amnestie was omstrede omdat almal nie amnestie gekry het nie of tronkstraf gekry het
- Apartheidsregering het nie berou getoon vir hul dade nie, bv. FW de Klerk
- Maak weer pynlike wonde oop, bv. mev. Calata, Dullah Omar, Greta Applegren, Nozibele Madubedube en ander
- Neutraliteit van WVK is met agterdog bejeën deur vorige leiers van die apartheidsregering

- Meningsverskille oor die finale verslag omdat party mense geredeneer het dat die WVK hulle nie regverdig behandel het nie en dat alle wandade nie behoorlik ondersoek is nie, sogenaamde 'swart op swart'-geweld
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hulle standpunte met 'n relevante gevolgtrekking saamvat.

(30)

[75]

Gebruik die matriks op bladsy 7 in die dokument om die uitgebreide skryfwerk te assesser.

TOTAAL: 150